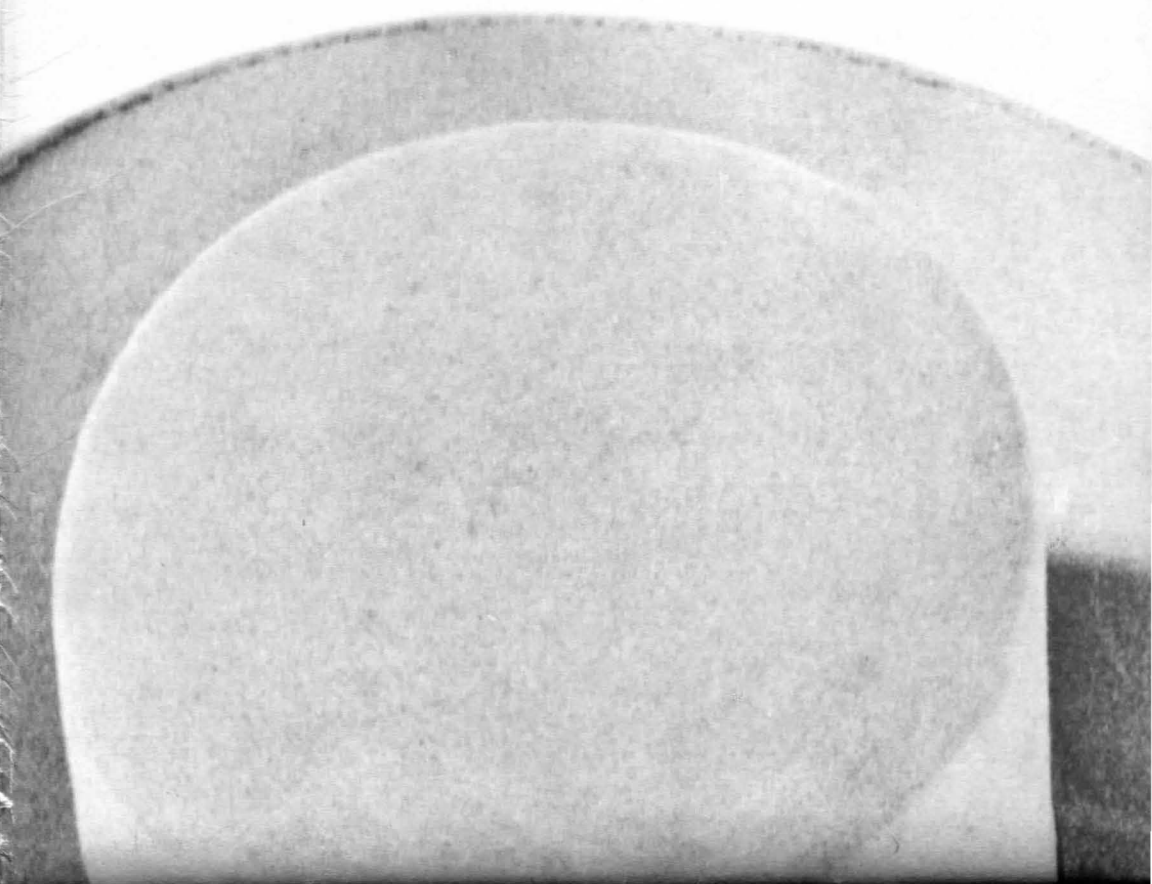


'RESAVO

**Življenje in delo neke
skupnosti v pionirskih
dneh Amerike**



TRESAVCI

Predmeti, s katerimi se obdajamo, oblačila, ki jih nosimo, hiše, v katerih stanujemo, pač lahko izražajo tudi naš pogled na življenje. Navadno to narekujejo naključje in ustaljene navade. Vendar so tudi ljudje, ki si življenje krojijo po svojem prepričanju. Tako je bilo s tresavci, katerih življenski slog je v celoti vel iz njihove vere in družebne filozofije. Tako oblika njihovih poslopij kot notranjost prostorov, pohištvo, orodje, tipografija in oblačila odsevajo njihovo osnovno vero v čistost, preprostost in jasnost. „S poskušanjem ugotovimo, kaj je najboljše in ko se do tega dokopljemo, se tega tudi oklenemo.” Po tej poti so tresavci dosegli svojo funkcionalnost.

Tresavci, katerih začetki segajo v pozno 18. stoletje, so v praksi uresničili nekaj osnovnih zamisli komunizma, denimo skupno lastnino, enakopravnost moškega in ženske ter odpravo rasnega razlikovanja. Leta 1845 je Friedrich Engels pisal o tresavckih kot o živem dokazu, da je komunizem možno uresničiti, čeprav je menil, da „nenavadna verska prepričanja teh ljudi” nimajo ničesar skupnega s pravim komunizmom.



Shodnica v Pleasant Hillu, 1820

Če izključimo politične oziroma estetske poglede, lahko vseeno zremo na njihovo življenje in delo kot na dokaz, kaj je mogoče doseči, kadar so ljudje dovolj trdnega prepričanja in tudi pripravljeni na žrtve, da bi živeli po najstrožjih pravilih in postavili koristi skupnosti pred težnjo za osebno srečo.

Kdo so tresavci?

Tresavci so bili verska ločina v Ameriki. Njihov naziv izvira iz silovitih tresočih gibov med ritualnimi plesi, ki so bili najpomembnejši del njihovih verskih obredov.

Teologija tresavcev

Osnova tresavske teologije je prepričanje, da je bog, podobno kot Kristus, hkrati moško in žensko bitje. Kristus je po njihovem dvakrat prišel na Zemljo, enkrat kot Jezus, a drugič kot njihova vodilna predhodnica Ann Leejeva.

Tresavci so spiritualisti in verujejo, da je smrt le prehod, v katerem se duh izvije iz okov telesa in preide v breztelesno stanje. Božje kraljestvo hočejo zgraditi na Zemlji, a da bi to dosegli, se morajo umakniti iz posvetnega sveta.

Zanje je naravno, da je njihov svet

popoln, tako v duhovnem kot v stvarnem pogledu.

Ustanovitev ločine

Ann Leejeva, rojena leta 1736 v angleškem Manchestru, je bila ustanoviteljica gibanja tresavcev. V mladosti se je pridružila neki sekti, sorodni kvekerjem. Zavoljo ekstatičnih plesov med verskimi obredi so se jim ljudje posmehovali in jih imenovali „tresoči kvekerji“. Ann Leejevo so zaradi verskih zvez neprestano preganjali in nazadnje vrgli v ječo, kjer se ji je prikazal Kristus in ji velel, naj gre po svetu oznanjat njegovo besedo. Tako je tudi naredila in je zbrala okoli sebe pristaše, večidel iz vrst revnih in preprostih ljudi, ki jim je postala „mati“. Leta 1774 se je Ann Leejeva z osmimi privrženci izselila v Ameriko.

Ples Shakerjev v shodnici, New Lebanon, sreda 19. stoletja.



Skupnosti tresavcev

V Ameriki so si tresavci kmalu pridobili nove pristaše. Živeli so v samostojnih in gospodarsko skorajda povsem neodvisnih skupnostih, ki so štejele od 30 do 100 ljudi. Prvi skupnosti sta nastali v Watervlietu in Mount Lebanonu v državi New York. Gibanje se je pozneje razširilo v Novo Anglijo, Ohajo, Kentucky in Indiano, in do leta 1826 so ustanovili 19 samostojnih tresavskih skupnosti. Sredi 19. stoletja je članstvo s 6000 tresavci doseglo vrh, nakar se je postopoma osipalo in po letu 1900 so se posamične skupnosti jele razhajati. Nekaj se jih je obdržalo v dvajseta in trideseta leta. Dve tresavski skupnosti obstajata še danes, prva v Sabbath Laku v državi Maine, druga v Canterburyju v New Hampshiru. Peščica članov, ki v njih živijo, novih spreobrnjenцев nič več ne sprejema in tresavci bodo tako izumrli.

Celibat

Moški in ženske živijo v celibatu, po Kristusovih besedah: „Ob vstajenju se namreč ne bodo ženili in ne mošile, ampak bodo kakor angeli v nebesih“ (Matej 22:30). Obnavljanje skupnosti je bilo odvisno od pritoka novih vernikov, ki so jih po poskusni dobi sprejeli za člane. Sprva so tresavci jemali v rejo sirote, ker pa je njihove varovance pogosto vleklo v zunanji svet, so to sčasoma opustili.

Članstvo

Ločini se je lahko pridružil vsakdo ne glede na raso pripadnost, družebni položaj oziroma gmotno

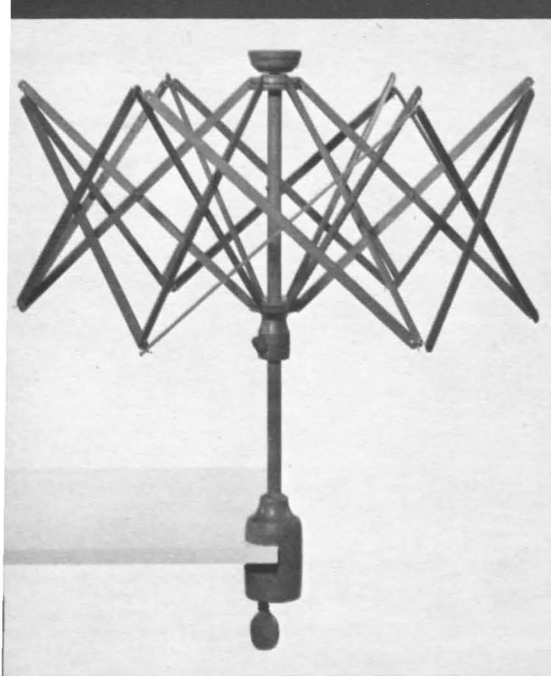
stanje. „Zimski tresavci“, to je ljudje, ki so prihajali k tresavcem samo v času stiske, na pomlad pa so spet odšli po svetu, so bili resda tudi med njimi, vendar jih je bilo malo. Tisti, ki so imeli kaj gmotnega premoženja, so ga svega izročili skupnosti. Če je kak član hotel izstopiti iz ločine, ga niso ovirali in so mu dali nekaj denarja, da je v zunanjem svetu lahko začel na novo.

Proizvodnja in trgovina

Čeprav so bile tresavske skupnosti v osnovi gospodarsko neodvisne, so vseeno trgovale z zunanjim svetom. Po izdelkih iz protja, poljedelskem orodju, stolih in dišavah je bilo zelo veliko povpraševanje, pač zaradi velike kakovosti. Tresavci so se skozi desetletja oklepali istih gradbenih modelov in vzorcev in čeprav so se mere in modeli morda rahlo spreminjali, je kakovost ostala ista.

Arhitektura

Pri arhitekturi, kot pri orodju za vsakdanja opravila, je bila za tresavce kar najbolj pomembna uporabnost. Zidali so po simetričnem gradbenem načrtu in pri tem upoštevali stroga pravila: moškim in ženskam je morala biti zagotovljena enaka bivalna površina; okrasni arhitektonski elementi so bili prepovedani; poslopja za shode so morala biti zunaj belo, a znotraj modro opleskana; hiše in trgovine so morale biti čim bolj enovite, trgovine po možnosti rahlo temnejših barv kot hiše.



Namizni motek, Hancock, okoli 1850



Čepica sestra, Canterbury, okoli 1890

Nekaj tresavskih načel

Iz vsake sile izvira oblika.
S poskušanjem ugotovimo, kaj je najboljše in ko se do tega dokopljemo, se tega tudi oklenemo.

Vsak izdelek, ki natanko ustreza njegovemu namenu, je popoln.

Pravilnost je lepa.

Lepota sloni na koristnosti.

Kar je najkoristneje, je tudi najlepše.

Vsakršna lepota, ki ni zasnovana na uporabnosti, kmalu postane odvrtna in jo je treba nadomestiti z novim.

Opravljalj svoje delo, kakor da bi ti bilo namenjeno tisoč let življenja — in kakor da bi že jutri umrl.

Družbena načela tresavcev

Vsi ljudje so enaki, z enakimi pravicami in dolžnostmi.

Vsi ljudje so samostojni in svobodni. Ni niti služabnikov niti gospodarjev.

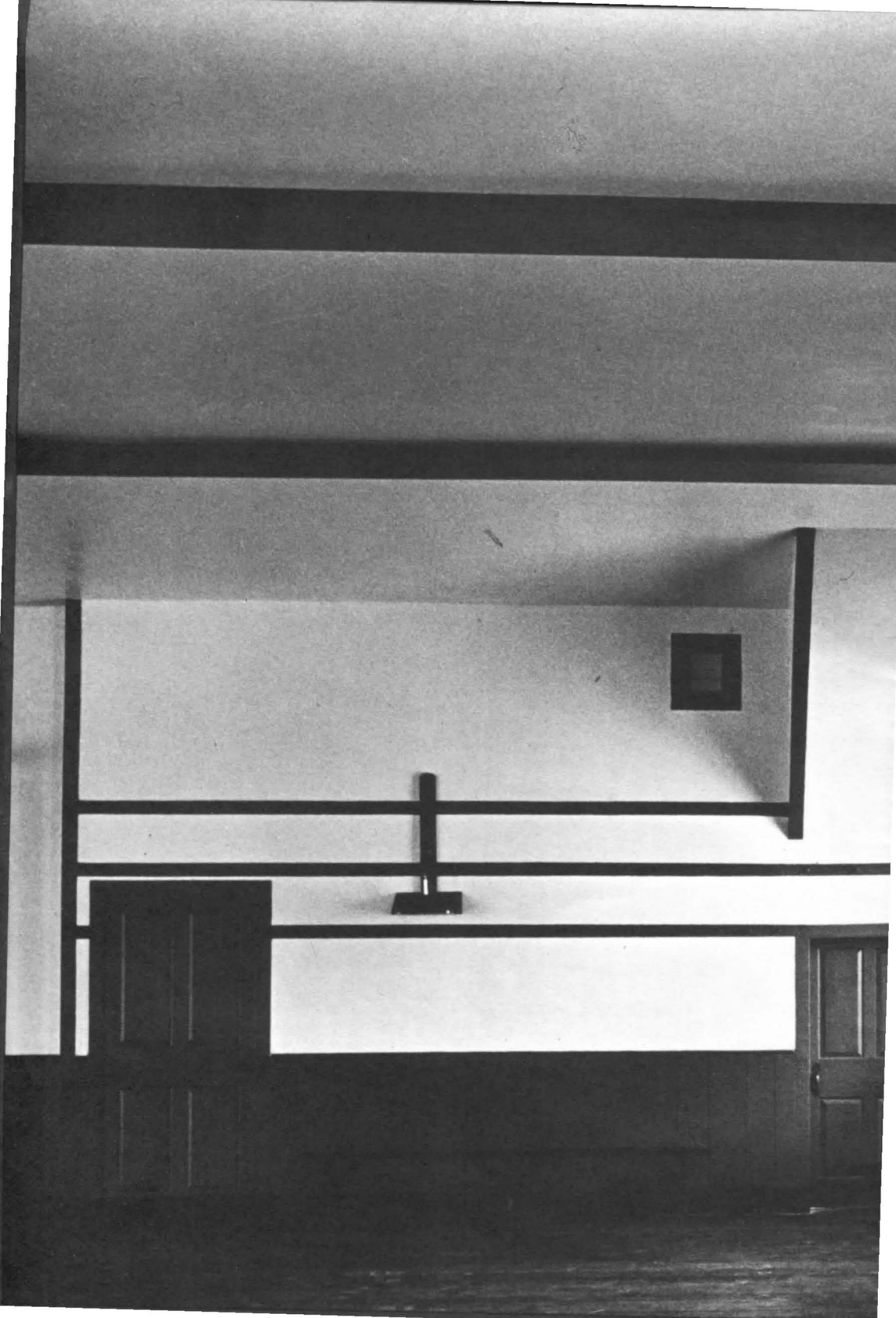
Nihče si ne more lastiti pravice do zasebne lastnine, ki bi ga dvignila nad druge in mu dala oblast.

Družbena pravica terja skupno lastnino.

Vsi v enaki meri sodelujejo pri gospodarski neodvisnosti skupnosti.

Bratstvo med ljudmi prepoveduje uporabo sile.

Prvi tresavci so oznanili ta načela nekaj let pred ameriško Deklaracijo neodvisnosti in več kot desetletje pred francosko revolucijo.



K E.01 A.11.02

SEM

1976



020180343

COBISS



Razstavo pripravila
„Neue Sammlung“ iz Münchna

Zasnova in ureditev:
Karl Mang in Wend Fischer

Oblikovalca:
Karl in Eva Mangova, Dunaj

Pod pokroviteljstvom:
Slovenskega etnografskega muzeja
v Ljubljani in
Ameriške ambasade v Beogradu

Risba po navdihu, s podobo Drevesa
življenja, Harvard, 1859

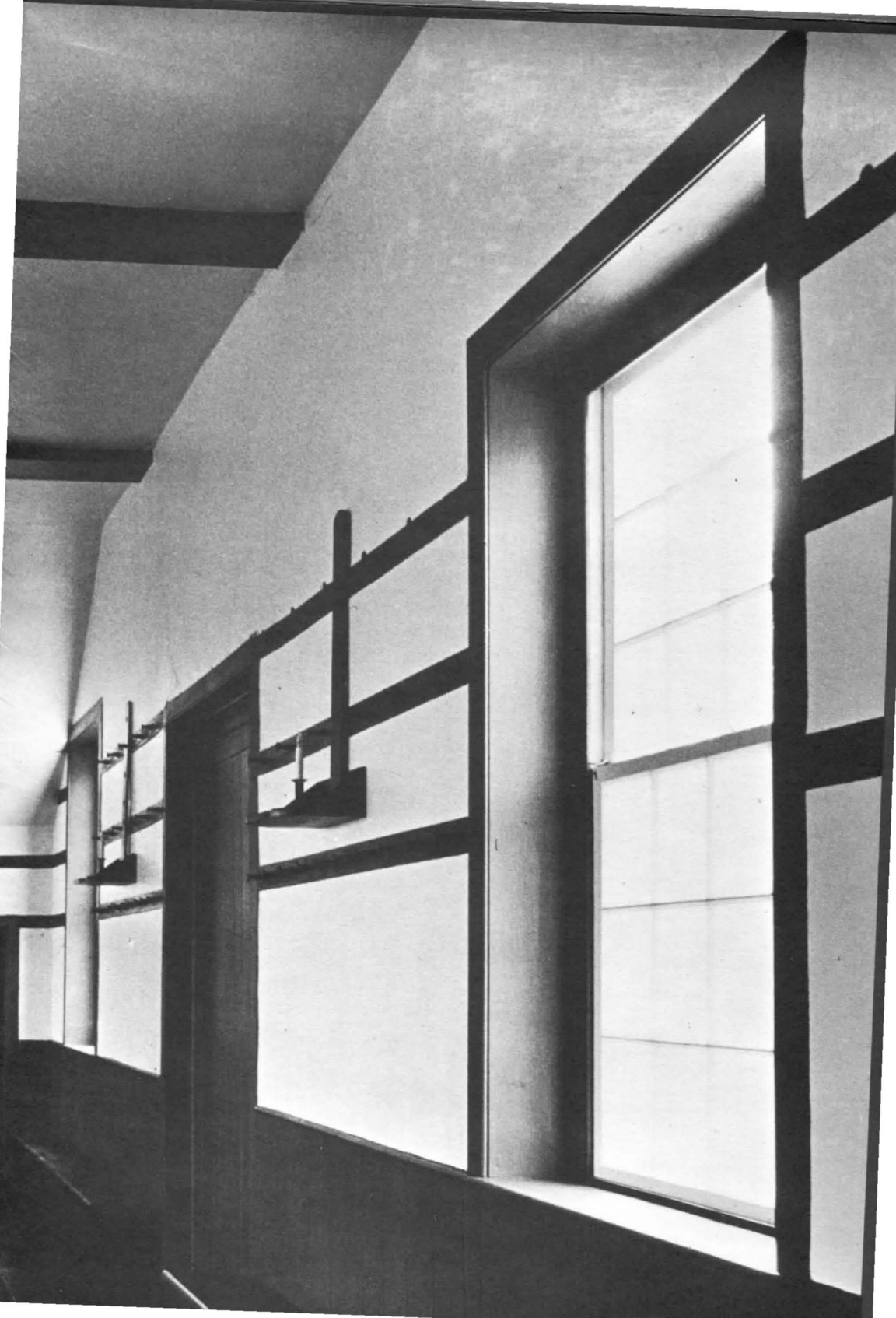
Stol, New Lebanon, okoli 1840

Stol, Watervliet, okoli 1875

Otroški stol, New Lebanon, okoli 1890

Stol, Enfield, okoli 1880





COBISS •

020180343



1976

SEM

K E.01 A.11.02



SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ

**Slovenski
etnografski muzej
Ljubljana
23.septembra–
17.oktobra 1976**

SLOVENSKI
ETNOGRAF-
SKI MUZEJ
LJUBLJANA